

Kick Off by FC Rosengård

För kvinnor i början av etableringen
Projektrapport 2017-2018

Bakgrund

Trots en stark arbetsmarknad är idag många utrikes födda fortfarande arbetslösa. En av de grupper som står längst bort från arbetsmarknaden är nyanlända kvinnor i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. Målgruppen präglas idag av en väldigt låg sysselsättningsgrad där endast runt fem procent är förvärvsarbetande och behovet av att få fler att nå arbetsmarknaden är stort. Sedan 2017 har föreningen Boost by FC Rosengård med hjälp av medel från Arbetsförmedlingen drivit Kick Off by FC Rosengård, ett metodutvecklingsprojekt som riktar sig mot just denna målgrupp.

Syfte

Projektet syftar till att utveckla en metod som genom att erbjuda en kombination av motivationshöjande, samhällsorienterande och vägledande insatser för målgruppen kvinnor inom Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag skapar bättre förutsättningar för målgruppen att inkluderas i arbetsmarknadspolitiska program.

Mål

Projektets mål är att:

- Utveckla en metod som ökar motivationen hos målgruppen till att i högre utsträckning delta i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsinsatser och program.
- Bidra till att stärka arbetskraftsförsörjningen och kompetensförsörjningen hos målgruppen.
- Stötta målgruppen i att formulera individuella mål och skapa verktyg för att arbeta sig mot dem.
- På längre sikt öka genomströmningen till SFI-studier samt övergången till det reguljära utbildningssystemet för den aktuella målgruppen.
- På längre sikt förhindra långtidsarbetslöshet och utanförskap i målgruppen.

Målgruppen

Projektets målgrupp har varit kvinnliga tredjelandsmedborgare, bosatta i Malmö, som ingår i Arbetsförmedlingen etableringsuppdrag med särskilt fokus på de kvinnor som står längst ifrån arbetsmarknaden, kvinnor med relativt låg utbildning och med ett relativt lågt deltagande i arbetsmarknadspolitiska program.

Projektets faktiska deltagare har haft varierande bakgrunder och förutsättningar. Majoriteten har kommit från arabisktalande länder, främst Syrien, men även deltagare med andra modersmål, från Pakistan och Somalia, har deltagit. Till en början fanns endast arabisktalande personal i projektet, men för att kunna möta målgruppens språkbehov har personalgruppen förstärkts med såväl urdu- som somalisktalande medarbetare.

Vissa kvinnor har varit högutbildade akademiker, andra är analfabeter. Vissa har en lång yrkeserfarenhet, andra ingen. Åldern på deltagarna har varit mellan 21 och 61 år. Drygt 40 procent av alla deltagare har varit över 45 år gamla.

Totalt har 122 kvinnor deltagit i Kick Off by FC Rosengård sedan starten i januari 2017.

Lärdomar kring målgruppens förutsättningar och behov

Sedan projektets start har flera lärdomar som ökat förståelsen kring målgruppen och dess behov gjorts. Exempelvis framkom det tidigt att den psykiska och fysiska ohälsan hos kvinnorna var mer påtaglig än förväntat. Flera kvinnor led av depression, sociala fobier och traumatiska upplevelser. Kvinnor med kronisk värk och smärta kände sig inte starka nog att delta i alla aktiviteter. Många kvinnor kände sig också stressade över ekonomi, familj och hemmiljö (exempelvis avsaknad av fast boende) och att de var oförmögna att förbättra sin nuvarande livssituation.

Ytterligare en utmaning som uppkom var att flera hade svårt att acceptera sin livssituation. Vissa hade kommit från sitt hemland med god ekonomi och välutvecklade sociala nätverk och upplevde att ens levnadsstandard försämrats sedan ankomsten till Sverige. Motivationen att söka sig till arbete i Sverige var för dessa låg. Synen på kvinnan som förvärvsarbetare var på grund av kulturella skäl inte alltid heller en självklarhet. Det största ansvaret för

hushållssysslor, samt vårdnad och omsorg av familj och andra anhöriga, låg ofta på kvinnan och vissa såg därför inte fördelen med att arbeta och istället ta del av de tjänster det offentliga systemet erbjuder (exempelvis barn- och äldreomsorg). Det fanns också utmaningar med negativa invanda tankemönster, till exempel att man efter en tids passivitet i Sverige hade börjat ifrågasätta om arbete var något som var realistiskt att sträva efter, eller att man inte såg Sverige som något permanent utan fortfarande hoppades på att kunna resa tillbaka till hemlandet. Många av kvinnorna kände sig också ensamma och isolerade. Detta kunde vara en följd av bristen egna nätverk och/eller ångestkänslor mot att befinna sig ute i miljöer man inte kände sig trygg i.

Genomförande

Metodik

Kick Off by FC Rosengård är ett metodutvecklingsprojekt och påbörjades därför inte med en definitiv uppfattning om vilka insatser eller verktyg som är var mest verkningsbara.

Under projektet har man använt sig av ett erfarenhetsbaserat lärande utifrån ledorden *delaktighet, medbestämmande och jämställdhet*. Genom att kvinnorna är delaktiga och får ett ägandeskap och en möjlighet att aktivt påverka deras egen utveckling ökar motivationen att följa sin planering. Efter hand att projektet arbetat med fler grupper har man kunnat ta tillvara på de aktiviteter som gett bäst resultat och infört vissa som en regelbunden del av programmet. Det har dock alltid funnits en flexibilitet i utformandet eftersom varje ny grupp delvis har inneburit varierande behov hos de deltagande kvinnorna.

För att både ge deltagarna möjligheter att uttrycka sig och reflektera fritt men samtidigt också få träning på att tala svenska genomfördes projektets aktiviteter på svenska men med möjlighet till tolkning på arabiska, och senare även urdu och somaliska. Eftersom deltagarna har olika modersmål ökas incitamenten att använda sig av svenskan, då det är det enda gemensamma språket i gruppen.

Innehåll

Projektets metod bygger på att uppmärksamma kvinnornas behov och önskemål och inkluderar dem i utformning av aktiviteter, samtidigt som arbetsmarknaden är i fokus. Metoden har utvecklats under två år och är idag välanpassad för att arbeta med målgruppen.

Alla som anvisas till projektet har först ett kartläggningssamtal för att ta reda på kvinnans erfarenheter, kompetenser, behov och mål. Deltagaren självskattar även mående, kunskaper och förväntningar med sitt deltagande i en enkät.

Aktivitetserna genomfördes i grupper om 20-25 kvinnor. Under 2017 deltog gruppen i projektet under cirka fyra månader, men under 2018 förlängdes programmet till en sexmånadersperiod. Kvinnorna deltog i grupperna på halvtid, på antingen förmiddag eller eftermiddagen beroende på deras schema på SFI (som en majoritet av deltagarna var aktiva i). Varje vecka deltar deltagarna i tre till fyra gruppaktiviteter, samt ett individuellt vägledningssamtal. Under de första tillfällena i gruppen är det stort fokus på att bygga upp en gruppdynamik och en tillit inom gruppen, både mellan projektdeltagare och projektpersonal. Detta ökar motivationen att delta, och är en förutsättning för att deltagarna ska känna sig trygga med att dela med tankar, önskemål och behov till projektpersonalen.

Aktivitetserna i projektet har varit varierade. Information om samhället och arbetsmarknaden, hälsa och hälsoinformation samt diskussioner/workshops kring identitet har varit vanligt förekommande. Som en följd av ohälsan i målgruppen har hälsofrämjande insatser hållits på regelbunden basis. Projektet har dessutom erbjudit bland annat CV-skrivande, körkortsteori, workshops (exempelvis kompetensinventering, att sätta mål, sömn och hälsa), studiebesök (exempelvis RådRum, stadsbiblioteket, Rosengård Folkets Hus), inspirationsföreläsningar och olika sociala aktiviteter.

Projektpersonalen återkopplar under deltagarens tid i projektet till remitterande arbetsförmedlare om deltagarens utveckling. I samband med avslut efter fyra månader görs en slutredovisning tillsammans med deltagaren. Där utvärderas deltagarens tid i projektet och

mål för framtiden formuleras. Personalen återkopplar tillbaka med resultatet av till remittenten, tillsammans med råd om fortsatt planering för kvinnan.

Utveckling av metoden

Den täta kontakten och den goda relation som finns mellan deltagare och personal gör att projektet kan identifiera nya behov, och ge ett mer individanpassat stöd. Under 2018 har projektmedarbetarna identifierat fjorton kvinnor som är analfabeter. I ett flertal av fallen var detta inte känt hos remittenten, utan framkom först efter att deltagaren börjat i projektet. För dessa kvinnor har arabiskundervisning erbjudits utöver deras övriga deltagande som ett frivilligt komplement. Syftet med undervisningen har varit både för att stärka kvinnornas identitetskänsla, men också för att goda modersmålskunskaper underlättar inlärandet av ett andraspråk som svenska (se till exempel Holmegaard och Wikström, 2004, *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*), vilket i sin tur är en avgörande kunskap att ha för att man ska kunna integreras på den svenska arbetsmarknaden.

Arabiskundervisningen har genomförts på tider utanför projektets vanliga aktiviteter och skett på frivillig basis utöver de berörda kvinnornas övriga deltagare. Trots det har samtliga kvinnor deltagit med mycket hög närvaro.

Projektet har vidare kunnat identifiera deltagare ett särskilt behov av särskilda hälso- och vårdinsatser. Dessa har fått stöd i att hitta och ta kontakt med rätt instans, exempelvis primärvården eller Röda Korsets PTSD-center.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning

Under våren 2018 telefonintervjuades 32 kvinnor som deltagit i insatsen under 2017. Genom dessa har det gått att skapa en bild av kvinnornas situation och den effekt deltagandet i Kick Off by FC Rosengård har haft, se Tabell 1.

Tabell 1: 32 tidigare deltagares nuvarande sysselsättning vid intervju cirka sex månader efter avslut

Nuvarande sysselsättning	Antal (%)
Arbete	4 (13 %)
Praktik	4 (13 %)
Stöd och matchning	1 (3 %)
SFI	12 (38 %)
Grundskola	2 (6 %)
Sjukskriven	4 (13 %)
Föräldraledig	2 (6 %)
Annan insats	2 (6 %)
Ej i aktivitet	1 (3 %)

Trots att projektet riktat sig mot personer långt utanför arbetsmarknaden, och att sysselsättning inte varit ett kortsiktigt mål så arbetade flera personer under uppföljningen. Ytterligare ett antal var ute på praktik för öka sina kunskaper i svenska, lära sig ett yrke och/eller få referenser i framtida anställningar. Två personer studerade för att uppnå grundskolebehörighet.

En kvinna berättade att praktiken hon fått var hos en förening som projektet hade haft studiebesök hos under hennes deltagande. En annan berättade att hon tar sin dotter till en öppen förskola som projektet besökt under året. Flera utövar yoga dagligen med syfte att eliminera stress de upplever i vardagen.

Många kvinnor uppgav fysiska och psykiska besvär som ett hinder för att kunna arbeta. Fyra stycken var sjukskrivna idag. En kvinna stod i kö för att få komma till Röda Korsets PTSD-center och ytterligare kvinnor var föräldralediga och därför inte aktuella för några insatser alls.

Enkät svar

I de enkäter som delats ut har de deltagande kvinnorna fått möjligheten att utvärdera sitt deltagande i projektet.

Kvinnorna är nästan utan undantag positiva med Kick Off by FC Rosengård. Projektet beskrivs som en bra start som ger kvinnorna verktyg för att bli delaktiga i det svenska samhället. När kvinnorna får formulera sina mål för framtiden ser man att en majoritet har att klara SFI och att få arbete och studier som ett framtida mål, och på frågan om Kick Off by FC Rosengård har inneburit att kvinnornas motivation till att delta i andra insatser Arbetsförmedlingen anordnar ger kvinnorna höga poäng.

Självförtroende, självständighet och motivation är återkommande teman i utvärderingen. En av projektets stora effekter har varit att öka det hos deltagarna. *“Jag var mycket blyg från början [men] nu är jag mer social och vågar att utmana mina gränser”* säger en deltagare. *“Jag litar på min förmåga att göra saker som jag inte gjort tidigare”*, uttrycker sig en annan. Även hälsan tas upp mycket och de hälsofrämjande aktiviteter projektet haft beskrivs som positiva och användbara, både de teoretiska och de praktiska. *“Jag är mycket nöjd med hälsoaktiviteterna vi har haft. [...] Yogan har hjälpt oss känna oss gladare och lugnare”*, lyfter en deltagare fram som något hon uppskattat särskilt.

Många lyfter upp de sociala aspekterna med att ha deltagit i Kick Off by FC Rosengård. Kvinnorna har både utvecklat sina nätverk och lärt sig att orientera sig bättre i Malmö. En del hade fått nya vänner bland de andra deltagarna som de nu kan följa med till olika aktiviteter och föreningar som de har fått kunskap om tack vare projektet. Detta har lett till ökad social inkludering, minskad isolering och har medfört att deltagarna har fått ett kontaktnät och ett sammanhang utanför familjen och SFI.

Det som kvinnorna i störst utsträckning har saknat är en integrerad svenskundervisning i projektet (*“Svenska språket är viktigt och därför bör det finnas svenskundervisning”/“Allt var bra förutom att vi saknade svensk undervisning”*). Trots att alla går på SFI, eller åtminstone står i kö till att börja SFI, har man känt att det inte räcker. Viljan att lära sig det svenska språket är alltså mycket stark. Detta blir ännu mer tydligt i målformuleringen, där att klara av SFI och lära sig svenska är ett mycket vanligt mål för kvinnorna, åtminstone på kort sikt.

Ett antal upplevde att Kick Off by FC Rosengård var en för kort insats och att de önskat delta under en längre period. En deltagare uttryckte det så här: *“Vi hinner inte få den ‘kickoff’ som projektet syftar till utan avbryts halvvägs in i insatsen och slussas till en annan insats. Detta förvirrar oss och stör [vår] etablering och utveckling.”*

Saknaden av hemlandet fanns kvar hos vissa, särskilt om familjemedlemmar var kvar där. Andra såg fördelarna med att ha kommit till Sverige: *“Jag kan mer om samhället [efter att ha varit med i Kick Off], vilket ökar chansen för min utveckling. Det jag blev berövad av i hemlandet kan jag få stöd i här, exempelvis utbildning.”*

Sammanfattningsvis ger deltagarnas utvärdering en bild av att deras deras tid i Kick Off by FC Rosengård har positivt och att de fått ökad framtidstro genom sitt deltagande. Kvinnorna beskriver insatserna de deltagit i som avkopplande, lärorika och inspirerande och känner sig efter sitt deltagande mer motiverade till att börja arbeta eller studera.

Diskussion

Det finns redan idag insatser som arbetar med nätverk och matchning av utrikes födda kvinnor. I den målgruppen som Kick Off by FC Rosengård riktar sig mot är det däremot många som ännu inte är arbetsredo. Svenskkunskaperna hos deltagarna är för låga för kunna ta till sig innehållet i svenskspråkiga arbetsmarknadsinsatser eller praktiker, och motivationen till att börja jobba är generellt sett bristande. Kick Off by FC Rosengård fyller därför en viktig roll som en förberedande insats för målgruppen, där deltagare som står långt bort från arbetsmarknaden rustas och stärks, för att vid avslut vara redo att delta i arbetsmarknadsinsatser som har självförsörjning som ett mer uttalat mål.

Kick Off by FC Rosengård tar emot kvinnorna tidigt i deras etableringsprocess. Projektet arbetar mycket med individen, men med arbetsmarknaden som mål. De kvinnor som har deltagit i Kick Off by FC Rosengård uppger att de mår bättre, har bättre självförtroende och är mer självständiga än vad de var när de först kom till projektet. Viljan och motivationen till att lära sig det svenska språket, men också till att börja arbeta och studera har ökat efter att kvinnorna har genomgått programmet.

Den täta kontakten och höga förtroendet deltagarna har med och för projektet har gjort att man det har gått att upptäcka nya behov hos målgruppen. De kvinnor som visat sig vara analfabeter har fått stöd i att lära sig läsa och skriva, andra har fått hjälp att komma i kontakt med vårdinsatser de annars inte hade hittat. Kick Off by FC Rosengård kan därför också användas som en insats som kan kartlägga och identifiera särskilda behov hos kvinnorna i ett tidigt skede, istället för att de ska anvisas till insats som de inte kan eller orkar ta till sig till fullo. Projektet har också bidragit till ett ökat medvetande om vart man ska vända sig när man på olika sätt mår dåligt (till exempel vårdcentral istället för akutmottagning).

Bara att delta i projektet ökar kvinnornas delaktighet i samhället. De stärker sina nätverk, blir mindre isolerade i takt med att de lär sig att orientera sig i Malmö och deltar mer i stadens föreningsliv. Kick Off by FC Rosengård arbetar i första hand kvinnan, men genom att stärka henne kan hon föra projektets positiva effekter vidare till barnen i familjen, vilket påskyndar även deras etablering.

Kick Off by FC Rosengård har riktat sig till nyanlända kvinnor i etableringsuppdraget, men metodiken hade lämpat sig lika bra till en utökad målgrupp med utrikes födda kvinnor utanför etableringen som befunnit sig i Sverige en längre tid utan att ha fått motivationen och verktygen som krävs för att komma in på arbetsmarknaden.